

VATAN TUYG USINING PSIXOLOGIYASI VA FUQAROLIK BURCHINI BAJARISH

Psixologiya kafedrası o'qituvchisi:
Xalilova Zilola Maxmudjanovna
Nizomiy nomidagi O zMPU talabasi
Parizoda Valiyeva

Annotatsiya

Maqolada vatan tuyg usining psixologiyasi, milliy manfaatlarni anglash va fuqarolik burchini bajarish hamda qonunlarga hurmat o rtasidagi bog liqlik ilmiy tahlil qilinadi. Maqolada shuningdek, pedagogik va psixologik yondashuvlar, shaxsning ma naviy va ijtimoiy mas uliyatini rivojlantirish metodlari keltirilgan.

Kalit so zlar: vatan tuyg usi, fuqarolik burchi, milliy manfaatlar, psixologiya, qonuniy madaniyat, huquqiy ong, ijtimoiy javobgarlik, ma naviy qadriyatlar, davlat siyosati, shaxsiy mas uliyat

Аннотация

В статье рассматривается психология патриотизма, понимание национальных интересов и выполнение гражданских обязанностей в связи с уважением к законам. Исследование направлено на изучение влияния этих факторов на социальное и психологическое развитие молодежи, формирование правового сознания и укрепление социальной ответственности. В работе также представлены педагогические и психологические подходы к воспитанию личности и развитию её нравственных ценностей.

Ключевые слова: патриотизм, гражданский долг, национальные интересы, психология, правовая культура, правовое сознание, социальная ответственность, нравственные ценности, государственная политика, личная ответственность

Abstract

The article examines the psychology of patriotism, the understanding of national interests, and the fulfillment of civic duties in relation to respect for the law. The study focuses on the role of these factors in the social and psychological development of youth, the formation of legal awareness, and the strengthening of social responsibility. Pedagogical and psychological approaches to nurturing personal moral values and civic responsibility are also discussed.

Keywords: patriotism, civic duty, national interests, psychology, legal culture, legal awareness, social responsibility, moral values, state policy, personal responsibility

Kirish. Zamonaviy jamiyatda yoshlar ongida vatan tuyg usini shakllantirish va fuqarolik burchini bajarish nafaqat ijtimoiy, balki psixologik jihatdan ham muhim masala hisoblanadi. Vatan tuyg usi shaxsning o z davlatiga, xalqiga va jamiyatga sodiq bo lishi, milliy qadriyatlarni qadrlashi va ijtimoiy mas uliyatni his qilishi bilan chambarchas bog liqdir. Shu bilan birga, milliy manfaatlarni anglash va qonunlarga hurmat shaxsning huquqiy ongini rivojlantiradi hamda jamiyatdagi tartib va barqarorlikni ta minlashda hal qiluvchi omil sifatida xizmat qiladi.

Psixolog olim Erik Erikson shaxsning identiteti ijtimoiy va madaniy muhit bilan o zaro munosabatda shakllanadi, degan fikrni ilgari surgan. Shaxs milliy qadriyatlarni anglagan sari o zligini chuqurroq anglaydi, jamiyatdagi o rmini tushunadi va shaxsiy mas uliyatini his qiladi. Lev Vygotskiy esa madaniy va huquqiy qadriyatlarning yoshlar ongida ichki psixologik barqarorlikni yaratishda muhimligini ta kidlaydi. Shu nuqtai nazardan vatan tuyg usini rivojlantirish, fuqarolik burchini bajarishga undash va qonunlarga hurmatni shakllantirish bir-biri bilan uzviy bog liq jarayon hisoblanadi.

Shu bilan birga, ta lim tizimi va oilaviy tarbiya yoshlarning ijtimoiy va huquqiy madaniyatini rivojlantirishda muhim vosita sifatida xizmat qiladi. Pedagogik tadqiqotlar shuni ko rsatadiki, milliy qadriyatlar va qonunlarga hurmatni uyg unlashtirgan ta lim jarayoni yoshlarning ijtimoiy javobgarligi, axloqiy barqarorligi va fuqarolik burchiga sodiqligini mustahkamlaydi. Shu tarzda yoshlarning ma naviy va huquqiy ongini rivojlantirish, ularni radikal ta sirlardan himoya qilish va jamiyatdagi barqarorlikni ta minlash imkoniyati yaratiladi.

Mazkur maqola vatan tuyg usining psixologiyasi, fuqarolik burchini bajarish va milliy manfaatlarni anglash jarayonidagi psixologik va ijtimoiy omillarni tahlil qilishga, shuningdek, yoshlarning ma naviy va huquqiy rivojlanishiga oid zamonaviy ilmiy qarashlarni o rganishga qaratilgan.

Asosiy qism. Vatan tuyg usining psixologiyasi shaxsning o z mamlakatiga bo lgan muhabbatini, milliy qadriyatlarni qadrlashini va jamiyatga sodiqligini ifodalaydi. Ushbu tuyg u nafaqat ma naviy va axloqiy rivojlanishga xizmat qiladi, balki shaxsning ijtimoiy mas uliyatini oshirishda ham hal qiluvchi omil hisoblanadi. Psixolog Erik Erikson shaxsning identiteti uning ijtimoiy va madaniy muhit bilan o zaro munosabatida shakllanishini ta kidlaydi. Shu nuqtai nazardan, yoshlar o zligini aniqlash jarayonida vatan tuyg usini his qilish va fuqarolik burchini bajarishga tayyor bo lishlari muhimdir. Bu shaxsning ichki barqarorligini va ijtimoiy moslashuvini ta minlaydi. Shu bilan birga, Lev Vygotskiy madaniy va huquqiy qadriyatlarning psixikaga ta siri yoshlar ongida ichki barqarorlikni yaratishda muhim ekanini ko rsatadi. Vatan tuyg usi va fuqarolik burchini anglash shaxsning ijtimoiy ongini shakllantiradi, u o z jamiyatidagi vazifalarini tushunadi va mas uliyat bilan bajarishga intiladi.

Fuqarolik burchini bajarish yoshlarni qonunlarga hurmat qilishga, jamiyatdagi tartibni saqlashga va ijtimoiy faoliyatda ishtirok etishga undaydi. Bandura ijtimoiy o'rganish nazariyasida shaxsning o'rganish jarayoni ijtimoiy namunalardan ta'sirlanishi bilan bogliq ekanini ta'kidlaydi. Shu bilan bogliq ravishda, yoshlar o'z atrofidagi ijobiy namunalardan, shu jumladan ota-onalari, pedagoglar va yetakchilardan vatan tuyg'usi va fuqarolik burchini bajarishning ahamiyatini o'rganadilar. Pedagogik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'quv jarayonida vatan tarixi, milliy qadriyatlar va qonuniy meyorlarni o'rgatish yoshlarning huquqiy madaniyati va ijtimoiy mas'uliyatini oshirishga yordam beradi. Shu tarzda ta'lim tizimi va oilaviy tarbiya yoshlarning ma'naviy va huquqiy ongini rivojlantirishning asosiy vositalari hisoblanadi.

Shaxs o'z milliy qadriyatlarini anglagan sari, u jamiyatdagi ijtimoiy mas'uliyatni his qiladi, qonunlarga hurmatni kuchaytiradi va jamiyatning barqarorligiga ijobiy hissa qo'shadi. Shu bilan birga, davlat dasturlari va ijtimoiy kampaniyalar yoshlarning vatan tuyg'usi va fuqarolik burchini anglash jarayonini qo'llab-quvvatlaydi. Shaxs o'z fuqarolik burchini to'liq anglagan va vatan tuyg'usini his qilgan sari, u jamiyatga faol hissa qo'shadi, shaxsiy va ijtimoiy mas'uliyatini uyg'unlashtiradi hamda ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlaydi.

Vatan tuyg'usi va fuqarolik burchi yoshlarning ijtimoiy va psixologik rivojlanishida uzviy bogliq jarayon sifatida qaraladi. Shu jarayon yoshlarni axloqiy barqaror, qonunlarga hurmatli va milliy qadriyatlarni qadrlaydigan fuqarolarga aylantiradi. Shaxs milliy manfaatlarni anglagan sari, u ijtimoiy tartibni saqlash va jamiyatni barqaror qilishga faol hissa qo'shadi. Shu bilan birga, vatan tuyg'usi va fuqarolik burchini anglash yoshlarning ichki barqarorligi, ijtimoiy moslashuvi va huquqiy ongini rivojlantirishning samarali vositasi hisoblanadi.

Natijada, vatan tuyg'usining psixologiyasi va fuqarolik burchini bajarish jarayoni yoshlarni mas'uliyatli, qonuniy ongli va milliy qadriyatlarni qadrlaydigan shaxs sifatida shakllantiradi, davlat va jamiyat barqarorligini ta'minlashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

1.

Jadval

Vatan tuyg'usi va fuqarolik burchini bajarishni shakllantiruvchi asosiy omillar

No	Omil	Ta'siri	Ilmiy asos
1	Vatan tuyg'usi	Shaxsning o'z mamlakatiga sodiqligini oshiradi, ijtimoiy mas'uliyatni kuchaytiradi	Erikson, identite t nazariyasi
2	Fuqarolik burchini bajarish	Qonunlarga hurmatni mustahkamlaydi, jamiyat	Bandura, ijtimoi

		tartibini ta'minlaydi	y o rganish nazariyasi
3	Milliy qadriyatlar	Shaxsning axloqiy barqarorligini oshiradi, ijtimoiy mas uliyatni rivojlantiradi	Vygotskiy, madaniy - tarixiy nazariya
4	Ta lim va tarbiya	Huquqiy madaniyat va fuqarolik mas uliyatini shakllantiradi	Pedagogik tadqiqotlar
5	Ijtimoiy muhit (oila, jamoa)	Vatan tuyg usi va fuqarolik burchini qo llab-quvvatlaydi	Fromm, ijtimoi y ehtiyojlar nazariyasi
6	Davlat siyosati va dasturlar	Milliy qadriyatlarni targ ib qiladi, huquqiy ongni rivojlantiradi	Ijtimoiy boshqaruv va davlat siyosat i tadqiqotlari

Jadval tahlili

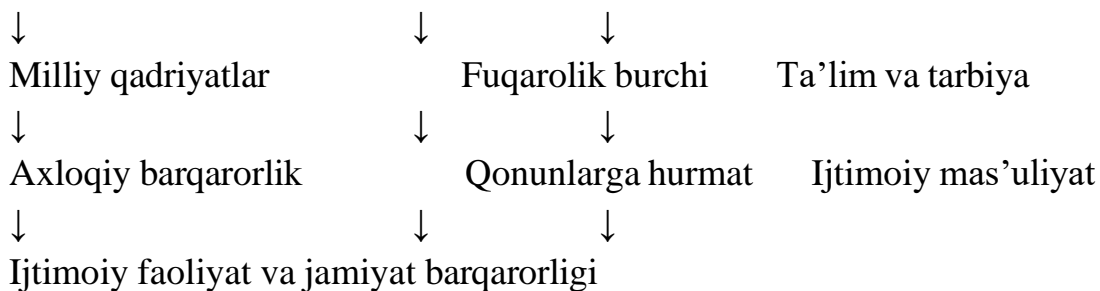
Jadval ko rsatadiki, vatan tuyg usi va fuqarolik burchini bajarish o zaro bog liq jarayon sifatida yoshlarning psixologik va ijtimoiy rivojlanishiga ta sir qiladi. Eriksonning nazariyasi yoshlarning identiteti va jamiyatga sodiqligini tushuntiradi, Bandura esa ijtimoiy o rganish orqali fuqarolik burchini bajarish va qonunlarga hurmat shakllanishini ko rsatadi. Vygotskiy va pedagogik tadqiqotlar esa milliy qadriyatlarning yoshlar psixologiyasidagi barqarorlikni kuchaytirishda ahamiyatini ta kidlaydi. Shu bilan birga, ijtimoiy muhit va davlat siyosati ushbu jarayonlarni mustahkamlashda muhim rol o ynaydi.

2.

Sxema

Vatan tuyg usi va fuqarolik burchini bajarish jarayoni VATAN TUYG'USI

↓

↓

YOSHLARNING PSIXOLOGIK VA HUQUQIY RIVOJLANISHI

Sxema tahlili

Sxema vatan tuyg usi va fuqarolik burchini bajarish jarayonini bosqichma- bosqich ko rsatadi. Vatan tuyg usi yoshlarning milliy qadriyatlarni qadrlashini, shaxsiy mas uliyatni his qilishini va ijtimoiy faoliyatda ishtirok etishini ta minlaydi. Fuqarolik burchini anglash shaxsni qonunlarga hurmat qilishga va jamiyatdagi tartibni saqlashga yo naltiradi. Ta lim va tarbiya jarayoni esa ijtimoiy mas uliyatni mustahkamlash, axloqiy va huquqiy ongni rivojlantirish imkonini beradi. Ushbu uch yo nalish birlashganda yoshlarni barqaror, mas uliyatli va ijtimoiy faol shaxs sifatida shakllantiradi.

Xulosa. Mazkur maqolada vatan tuyg usining psixologiyasi va fuqarolik burchini bajarish o rtasidagi uzviy bog liqlik tahlil qilindi. Tadqiqot shuni ko rsatdiki, vatan tuyg usi yoshlarning ijtimoiy va psixologik rivojlanishida hal qiluvchi rol o ynaydi. Shaxs milliy qadriyatlarni qadrlash va o z davlatiga sodiq bo lish orqali ijtimoiy mas uliyatini his qiladi, fuqarolik burchini bajarishga tayyor bo ladi va jamiyatdagi ijtimoiy tartibni mustahkamlashga hissa qo shadi.

Ilmiy olim Erik Eriksonning identitet nazariyasi shuni ko rsatadiki, shaxsning o zligini anglashi va jamiyat bilan uzviy aloqasi vatan tuyg usini shakllantirishda muhimdir. Bandura nazariyasi yoshlarning ijtimoiy namunalardan o rganishi orqali fuqarolik burchini bajarish va qonunlarga hurmatni rivojlantirish mumkinligini ta kidlaydi. Vygotskiy va pedagogik tadqiqotlar esa milliy qadriyatlar va huquqiy madaniyatni uyg unlashtirish orqali yoshlarning axloqiy barqarorligi va ijtimoiy mas uliyatini oshirish mumkinligini ko rsatadi. Shu bilan birga, ta lim tizimi, oilaviy tarbiya va davlat siyosati vatan tuyg usi va fuqarolik burchini shakllantirish jarayonini mustahkamlashda muhim vositalardir.

Jadval va sxema tahlillari shuni ko rsatadiki, vatan tuyg usi, milliy qadriyatlar, fuqarolik burchi va ta lim-tarbiya omillari birlashganda yoshlarni barqaror, mas uliyatli va ijtimoiy faol shaxs sifatida shakllantiradi. Shu tariqa, vatan tuyg usini rivojlantirish va fuqarolik burchini bajarishga undash nafaqat shaxsning psixologik va ijtimoiy barqarorligini, balki jamiyatning huquqiy madaniyati va barqarorligini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Natijada, vatan tuyg usining psixologiyasi va fuqarolik burchini bajarish yoshlarni qonuniy ongli, ma naviy barqaror va milliy qadriyatlarni qadrlaydigan fuqarolarga aylantiradi. Shu sababli ushbu jarayonni qo llab-quvvatlash va rivojlantirish davlat siyosati, ta lim va tarbiya tizimi hamda ijtimoiy muhitning asosiy vazifalaridan biri hisoblanadi.

Adabiyotlar ro‘yxati:

1. Xaitov, Bahodir Tursunovich. Vatanparvarlik – yuksak insoniy tuyg‘u. 2021. “Pedagog” jurnali.
2. Raxmatov, Faxriddin Umarovich. Yoshlarda huquqiy bilimlarni orttirishning

falsafiy hamda psixologik talqini. 2022. “Pedagog” jurnali.

3. Zhide, T., Saltanat F., Almash T. va boshqalar. Formation of students’ values of patriotism through media technology. 2022. World Journal on Educational Technology: Current Issues.

4. Kukovič, Simona. Patriotism among Slovenian Youth: Empirical Research. 2024. Politics in Central Europe, Vol. 20, No. 2.